

דבר העורך

אופי המלחמות והשתנות מאפייני האויב בשנים האחרונות גרמו לתמורות בזירת הלחימה לבלי הכר. המלחמות נעשו אי-סימטריות, הלחימה נהפכה ללא סדורה, האויב הפך לנעלם והמושג הכרעה במשמעותו הקלסית אינו קיים עוד. עקב כך נדרש צה"ל לבצע התאמות לאתגרים שנוספו לו, ומתעוררות שאלות בנוגע לתפקידו המסורתי של התמרון היבשתי ולנחיצותו של כיבוש שטח.

במערכות האחרונות שעמן התמודד צה"ל התמקדו מאמצי האש העיקריים ביכולות מן האוויר, מן הים ובאמצעות אש מדויקת. הפעמים הבודדות שבהן נעשה תמרון יבשתי בשנים האחרונות היו במלחמת לבנון השנייה ובמבצע "צוק איתן", אך גם בשני העימותים האלה לא מוצה התמרון היבשתי עד תום ובצורה מיטבית.

במאמרו של אל"ם אבי דהן "האומץ לתמרון", שפורסם במערכות 470, טען המחבר כי לאי המיצוי של מרכיב התמרון במערכות האחרונות של צה"ל יש השלכות מקצועיות, מבצעיות, מנטליות ותרבותיות שישפיעו על המערכות הבאות שלו.

מסמך "אסטרטגיית צה"ל", שפורסם על-ידי הרמטכ"ל רא"ל גדי איזנקוט ב-2015, הדגיש את הצורך בשינוי נקודת האיוון בין הפעלת האש ובין הפעלת התמרון היבשתי. בגיליון הזה של "מערכות", ובגיליונות הבאים, ייפרשו בפני הקוראים תוצרי המחקר המקדים של המעבדה התפיסתית בצה"ל בנוגע לתמרון הרב-זרועי, ובפרט לתמרון היבשתי. אין מלחמה בתולדות ישראל שלא הוכרעה בזכות התמרון. גם כיום, ממרחק השנים ולמרות השתנות האויב - תמרון הוא הכלי היעיל, ולעיתים היחיד, שיכול להביא להכרעה במלחמה.

עדי לרנר

העורך הראשי

העורך: עדי לרנר

עורכת המשנה: מירב אברהמי כהן

חברת מערכת: אביטל רגב-שושני

רכז המערכת: רוי אשכנזי

עיצוב ועריכה גרפית: סטודיו גדעון דן ירושלים

ISSN 0464 2147

טלפון: 03-7607585 פקס: 03-6282913

דוא"ל המערכת: maarachot@gmail.com

כתובת למכתבים: ד"צ 02624 צה"ל

דמי מנוי לשנה: 60 ש"ח (כולל מע"מ)

מחלקת המנויים:

טלפון: 03-7607585

דוא"ל: maarachot@gmail.com

הודפס בדפוס אול דן הפקות

באמצעות משרד הביטחון

הדעות והתפיסות המובעות במאמרים מבטאות את דעתם

האישית של הכותבים.

תגובות למאמרים יפורסמו בגיליון העוקב בלבד.

צילום השער: ויקיפדיה

צילום: לע"מ

46

04 | צבא עם מדינה גרעינית

רס"ן (מיל) ד"ר ניר רייכנטל, חוקר תפוצה גרעינית ושליטת פקיסטאן בנשק הגרעיני

צבא היבשה של פקיסטאן הוא המקרה היחיד בעולם של ארגון צבאי השולט באופן מוחלט בכל נגזרותיו של התחום הגרעיני. התנהלותו בהקשרי הגרעין עשויה להשפיע גם על המזרח התיכון, בעוד התקדמות איראנית לקראת פיתוח נשק גרעיני צפויה להציב את הצבא הפקיסטאני כשחקן מפתח

14 | הדרך האמריקנית לנצח את הטרור

על המערכה בצדר סיטי עיראק, 2008

רס"ן אריה, מפקד מגמת ההכשרות בחטיבת הקומנדו

מקרב צדר סיטי ניתן ללמוד רבות על לחימה נגד מתקוממים. העקרונות והכללים מתוך מדריך השדה של הגנרל פטראוס ללא ספק סייעו לכוחות הנלחמים, וראוי שיילמדו גם בצה"ל לקראת הלחימה נגד כוחות בלתי סדורים בעתיד

22 | התמרון היבשתי הרב־זרועי

בגיליון הזה של "מערכות" ובגיליונות הבאים אחריו ייפרשו בפני הקוראים תוצרי המחקר המקדים שהובילה המעבדה התפיסתית, בנוגע לתמרון היבשתי הרב־זרועי

אל"ם (מיל) יובל בזק, ראש צוות פיתוח תפיסת התמרון במעבדה התפיסתית, רמ"ט אוגדה 91

24 | בין הכרעה לניצחון בין תמרון לשחיקה

אל"ם (מיל) יובל בזק, ראש צוות פיתוח תפיסת התמרון במעבדה התפיסתית, רמ"ט אוגדה 91

החינויות של התמרון וההכרעה בלב המחשבה עליה מבוססת אסטרטגיית צה"ל, תובעות לתקף ולפרש מחדש את המושגים הללו כבסיס לשפה משותפת. שפה זו נדרשת לצורך בניית היכולות והפעלתן, בהתאמה למאפייני הסביבה ולהתפתחותו של שדה הקרב העתידי

32 | מה זה תמרון רב־זרועי?

סא"ל (מיל) ד"ר עדו הכט, מדריך אקדמי במכללה הבין־זרועית לפיקוד ומטה נדרש דיון בהקשר הייחודי שבו תידרש ישראל לממש תמרון רב־זרועי, וכתיבת תורה המציגה את אופן הפעולה האידיאלי של כוחותינו

34 | המשגת התמרון כחלק מהשפה הצבאית בצה"ל

רמ"ח התו"ל באמ"ץ

תופעת התמרון מבחינה בין רמות העימות השונות, היררכיית המבצעים, לחימה התקפית והגנתית, וצורות הלחימה השונות. בכלם אמת המידה היחידה היא כמה כוחות הושמדו לצד השני, וכמה הושמדו לכוחותינו

38 | מבצעי "רוטב" ו"דורבן"

הצנחת נשק וציוד בחימן 1964-1966

רס"ן לירן, רמ"ד במטה המבצעי, חיל האוויר

רס"ב אבי זוכנביא, קצין תיאום הדרכה פו"ם אלון

בשנות ה־60 היה חיל האוויר הישראלי בתהליך בניין כוח משמעותי. תרומה לכך תרמו מבצעי "רוטב" ו"דורבן", במהלכם בוצעו הצנחות של נשק וציוד בחימן. היו אלה מבצעים חסרי תקדים ששילבו יצירתיות, תעוזה ויכולות ביצוע גבוהות

46 | מהפצות העומק במלחמת ההתשה

לפרוץ מלחמת יום הכיפורים

יחקק שטיינגמן, היסטוריון המתמחה בענייני התיישבות וביטחון. לשעבר רמ"ד מחקר היסטורי בענף לתולדות חיל האוויר

בין החלטת ממשלת ישראל לבצע הפצות עומק במלחמת ההתשה, ובין החלטת ברית המועצות לשגר כוחות משלוח למצרים - יש קשר ישיר. הדבר הביא להחלטת מצרים לפתוח במלחמת יום הכיפורים

52 | אפקטיביות התמריצים והתגמולים בצה"ל

ותרומתה לאיכות המשאב האנושי

רס"ן ליעם רוט, רמ"ד תודעה באמ"ץ

צה"ל נדרש להשקיע במשאב האנושי, עלימנת שהקצינים המקצועיים והאיכותיים יישארו בצה"ל ולא יעזבו לשוק האזרחי ולמגזר העסקי

56 | פרשת האונייה "בת גלים"

בראי תורת המשחקים

ד"ר יובל ארבל, כלכלן. מרצה ואיש סגל, המכללה האקדמית נתניה

ד"ר עמיחי קרנר, כלכלן ומשפטן. מרצה ואיש סגל, המכללה האקדמית נתניה שלוחת אוניית המבחן "בת גלים" ב־1954 בניסיון לפרוץ את הסגר על תעלת סואץ, נחשב מענה אפקטיבי באמצעות תורת המשחקים

62 | סיורי תנ"ך בצה"ל - העמקת הזיקה לארץ

ושיפור היכולת המבצעית

סא"ל (מיל) ד"ר דוד שניאור, חוקר תנ"ך ומג"ד הגמ"ר מנשה לשעבר

סיורים ערכיים בעקבות המקרא עשויים להעלות משמעותית את מבצעיות היחידה הלוחמת, ולסייע לה בהגנת הגזרה ותושבי האזור

72 | הערות שוליים

מדורים

66 | לייצר בזירה

לוגיסטיקה דור 4.0

טכנולוגיה

רס"ן שי ונטורה, רמ"ד התורה האינטגרטיבית בחיל הלוגיסטיקה השיטה הלוגיסטית הדומיננטית בשדה הקרב המודרני היא "לדחוף לזירה". הוספת שיטה לוגיסטית חדשה, "לייצר בזירה", תאפשר שיפור מהותי ביעילות הלוגיסטית

68 | אש לא ידודות

רס"ן (מיל) קובי סגל עורך דין והסטוריון צבאי

הספר מהווה צעד ראשון בכיוון הנכון להבאת נושא הירי של כוחותינו על כוחותינו לתודעה. צעד שגם אם לא יצליח למגר את התופעה, יוכל לפחות לצמצם אותה

סיקורת

70 | חיל המודיעין

חלק א

לשון מלחמה

ד"ר אשר שפירי, בלשן, עורך ומתרגם. מתמחה בלשון העברית ובסוציולוגיה של הלשון. חיבר את מדריך העריכה "ניסוח בעברית"